

Voordat je gaat wandelen...

De tweedaagse OV-stapper Gaasterland begint in Balk en gaat via Rijs naar Stavoren. Op dag 1 begint de route bij bushalte Van Swinderenstraat in Balk. Je loopt door het centrum en daarna het glooiende Gaasterland in. Je wandelt een eind door vochtig bos met zeldzame varens. Na 17 km bereik je via Oudemirdum het dorpje Rijs, waar het hotel aan de route ligt. De tweede dag begint mooi met de beukenlaan door het Rijsterbos. Het bos eindigt verrassend op het 11 meter hoge Mirnsener Klif, waar je voor het eerst uitkijkt op de voormalige Zuiderzee. Eerst nog over de heuvels naar Bakhuizen en daarna kun je genieten van de vergezichten over het IJsselmeer. Via een grasdijk wandel je na 18 km het historische stadje Stavoren binnen.

Routebeschrijving

De beschrijving van de route is in kleinere stukken opgedeeld. De tekst van de routebeschrijving wordt afgewisseld met achtergrondinformatie over bezienswaardigheden, cultuurhistorie, natuur en landschap. Deze informatie is blauw gedrukt en wordt met nummers aangeduid. De nummers bij de tekst vind je terug op het kaartje.

Markering van de route

De route is geheel gemarkeerd en is samengesteld uit delen van het Elfstedenpad (Streekpad 19, 283 km) en het Zuiderzeepad (LAW 8, 490 km) aangevuld met stukjes van het Wandelnetwerk Friesland. Hiervan is de markering een witte pijlpunt in een blauw-rood kader. In de routebeschrijving zijn de knooppunten als volgt verwerkt: (kp14->22) wil zeggen, bij knooppunt 14 vervolg je de route in de richting van de pijl met nummer 22. In de onderstaande beschrijving van de wandeling wordt de markering als volgt weergegeven:

 Route is onderdeel van het Friese wandelnetwerk.

 Route maakt deel uit van het Elfstedenpad

 Route maakt deel uit van het Zuiderzeepad

Overnachten

In Rijs zijn meerdere hotels en B&B's. Aan de route liggen o.a.:

Hotel Gaasterland, Marderleane 21, Rijs.

Hotel is overgenomen door Fletcher en heropent na renovatie in voorjaar 2023.

B&B Rijsterbosch, Marderleane 2, Rijs.

Tel: 0514 855 100. www.rijsterbosch.nl

Horeca onderweg

Bij het station in Heerenveen en in het centrum van Balk bevinden zich diverse horecagelegenheden. Op de route vind je verder de volgende horecagelegenheden:

Dag 1: Na 12 km, Hotel-Restaurant Boschlust, dagelijks open vanaf 11 uur. hotelboschlust.nl

Dag 2: Na 11,5 km: Restaurant Overwijk Laaxum, in de zomer dagelijks geopend vanaf 10 uur en 's winters op vr t/m zo.

Aan het eind van de route in Stavoren zijn meerdere eetgelegenheden.

Heenreis

Neem vanaf station Heerenveen buslijn 41 naar Balk en stap uit bij halte Van Swinderenstraat in Balk. De bus rijdt 1x per uur, om .38, op zondag alleen na de middag om .39. Voor actuele vertrektijden kijk op 9292.nl.

Treinreis terug

Volgens de dienstregeling 2023 vertrekt vanaf station Stavoren elk uur om .18 een trein naar Leeuwarden. Voor actuele vertrektijden kijk op ns.nl.

Inkortingsmogelijkheid

Je kunt de route op dag 1 met 2 km inkorten door een halte later, bij bushalte Harich Rotonde uit te stappen. Volg de route in onderstaande beschrijving vanaf (*).

Op dag 2 kun je de route met 8 km inkorten door in Rijs buslijn 44 te nemen richting Bakhuizen en uit te stappen bij halte Mirns. Volg dan de routebeschrijving vanaf (**). Controleer de vertrektijden op 9292.nl.

Meldpunt Wandelen

Markering weg? Blokkade op de route? Meld het ons! www.meldpuntroutes.nl

Wandelnet

In ons land zijn circa 40 Lange-Afstand-Wandelpaden® (LAW's), in lengte variërend van 80 tot 725 km, beschreven en gemarkeerd. Alle activiteiten op het gebied van LAW's in Nederland worden gecoördineerd door Wandelnet. Naast het ontwikkelen en beheren van LAW's behartigt Wandelnet de belangen van alle recreatieve wandelaars op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Alle activiteiten worden ondersteund door zo'n 900 vrijwilligers, verspreid door het hele land. Meer weten over de LAW's? Kijk op www.wandelnet.nl.

Beschrijving van de Wandeling

Dag 1: Balk - Rijs

1. Balk

Balk is vanwege zijn strategische ligging aan het riviertje De Luts bij het Sloterveer tot de hoofdplaats van Gaasterland geworden. Het is in de 18e eeuw groot geworden door de boterhandel op Engeland. Geïnspireerd door dit mooie dorp aan De Luts schreef Herman Gorter het bekende gedicht 'Mei'.

 Vanaf de bushalte Van Swinderenstraat loop je een klein stukje terug, de brug over en direct linksaf, Raadhuisstraat (kp14->22). Bij kruising met Dubbelstraat linksaf de brug over (kp22->23). Na de brug rechtsaf gaan, Meerweg. Neem de eerste straat linksaf, de Warren (kp23->72). Na 50 meter ga je rechtsaf, Pypsterstikke. Zijwegen negeren en na ongeveer 500 meter iets voorbij het plaatsnaambord linksaf, Lorbuorren (kp72->76->70). Aan het einde ga je rechtsaf, en kruist de autoweg via de rotonde (*), volg de Harichsterstikke (kp70->71). Ga aan het einde linksaf, de Stinsenwei in (kp71->13).

2. Stinsenplanten

De oorspronkelijke adellijke hofsteden in Friesland heten stints of state. De rijke heren, die hier vroeger woonden,

hadden er veelal plezier in om van hun reizen kruiden en plantjes mee te nemen. De stekjes werden onderling uitgewisseld en zo kreeg de tuin van de stinse een bijzondere flora, de stinse flora.

 Buiten Harich gaat de Stinsenwei over in de Harichsterdijk. Ga na ruim 150 meter, iets voorbij kp13, linksaf over een wit bruggetje het Tsjerkepaed in. Na het volgende bruggetje direct rechtsaf, brede zandweg (kp15->11->10). Aan het einde ga je linksaf een lindenlaan in. Deze komt uit bij een verkeersweg (kp10->9), steek de weg over en ga op de ventweg linksaf richting brug.

 Je gaat over de Starnumanbrug en daarna direct rechtsaf. Bij een slagboom achter de parkeerplaats loop je rechtdoor de Starnumanbossen in. Neem na 100 meter, bij twee dikke eiken, het paadje linksaf. Het pad slingert ongeveer 1 km over de 'rabatten'. Op een T-splitsing bij kp9 kom je op het geel-rood gemarkeerde Elfstedenpad (SP-19). Je gaat rechtsaf (kp9->49).

3. Rabatten en Varens

De talloze greppels zijn 200 jaar geleden gegraven om dit vochtige gebied te ontwateren. De dammetjes heten rabatten. Het Harichsterbos en de Starnumanbossen zijn zeer rijk aan varens. De standplaats van de varen is half-beschaduwde, zoals hier langs de vochtige rabatgreppels. De meest voorkomende soort is de stekelvaren. Twee wat minder bekende soorten worden eveneens in grote aantallen aangetroffen: de dubbelloofvaren (blijft 's winters ook groen) en de koningsvaren (die bijzonder langzaam groeit en wel twee meter hoog kan worden).

 Iets verder weer rechtsaf (kp49->60). Het kronkelend pad volgen, op de kruising rechtdoor en zijpaden negeren. Aan het einde van het pad voor het riviertje de Luts linksaf. Blijf het pad langs de rivier volgen (kp60->64).

4. De Luts

De Luts is gegraven tussen 1820 en 1830. Aanvankelijk werd deze gebruikt voor de afvoer van eikenhout en eikenschors. De schors werd gewonnen voor het looizuur ten behoeve van de leerlooierijen. Kippenburg werd in 1834 door de familie Van Swinderen gebouwd. Het moest dienen als pluimveebedrijf, vandaar de naam. Het bedrijf was echter niet rendabel en werd in 1850 omgebouwd tot café annex logement. Tegenwoordig wordt het alleen nog als vakantiehuis verhuurd aan groepen tot 18 personen.

 Aan het einde van het pad bij landhuis Kippenburg ga je na ijzeren hekwerk linksaf, klinkerweg volgen. Na 150 meter linksaf, grindpad (kp64->65). Pad tussen de eikenwallen blijven volgen langs golfbaan Gaasterland. Aan het einde van het pad bij P-21445 rechtdoor de weg oversteken (kp65->69>). Over de Schaarslijpersbrug rechtdoor (kp69->95). Volg de brede zandweg (Oude Balksterpad) rechtdoor. Aan het einde van zandweg en het fietspad op kruising bij P-21362 en kp95 linksaf, Skouleane.

 Skouleane volgen en op kruising met Beukenlaan bij P-24150 rechtdoor, asfaltweg gaat over in zandweg. Op kruising rechtdoor. Na oversteken van fietspad op brede zandweg linksaf. Op vijfsprong eerste pad rechtsaf,

zijpaden negeren. Eerste klinkerpaadje bij woonwijk rechtsaf en straat met bocht naar links volgen. Aan het eind rechtsaf, Liemdobben. Op kruising rechtdoor, Binnenwei, en dan linksaf, Hegewei. Einde weg rechtsaf, Kerkstraat. Hier komt van links het Zuiderzeepad bij de route.

 Je volgt nu het Zuiderzeepad dat hier veelal samenloopt met het Elfstedenpad. Ga rechtdoor langs de kerk in Oudemirdum, Kerkstraat wordt De Alde Buorren. (Linksaf op de Brink ligt hotel-Restaurant Boschlust.) Einde straat rechtsaf, Jan Schotanuswei. Bij Y-9346 linksaf, Huningspaed.

 Na oude luchtwachtoren en dikke steen rechtsaf bospad volgen, zijpaden negeren. Einde pad rechtsaf, asfaltfietspad. Aan het eind hiervan (kp94->97) rechtdoor weg oversteken, zandweg. Via poortje rechtdoor pad tussen de akkers volgen. Einde pad (kp97) linksaf, asfaltweg. Op kruising bij P-24151 rechtdoor zandweg volgen. Voor camping linksaf, zijpaden negeren. Einde weg rechtdoor weg oversteken. Op fietspad rechtsaf, Jan Schotanuswei. Na 1 km bereik je hotel Gaasterland. (150 meter verder ligt links B&B Rijsterbosch.)

Dag 2: Rijs - Stavoren

 Vanuit hotel Gaasterland ga je rechtsaf over het fietspad tot P-20559. Ga hier linksaf door het hek en voorbij de slagboom de brede Murnserleane van het Rijsterbos in (kp80->70).

5. Rijsterbos

Het Rijsterbos wordt momenteel beheerd door de Friese natuurbeschermingsorganisatie It Fryske Gea. In de toekomst wordt gestreefd naar het creëren van een bestand met alleen inheemse boomsoorten als beuk en eik. Het eerste aanzicht van het Rijsterbos heeft iets majestueus. De grote, 250 jaar oude beuken samen met de lange, rechte en soms brede lanen zijn gezichtsbepalend voor het bos. In 1660 liet D. de Wildt het Rijsterbos aanleggen. Hij was oud-secretaris van de admiraliteit van Amsterdam en vestigde zich als grootgrondbezitter in Rijs. Het bos kent een grote variatie aan planten en bomen. Aangezien door de vele insecten die in het bos huizen, komen honderden vogels hier naartoe. Er zetelt jaarlijks een kolonie blauwe reigers met zo'n 80 tot 120 nesten in een klein gedeelte van het bos. In het najaar worden er nog houtsnippen gevangen, puur voor het ringen van de vogels. Vroeger was het voor bosarbeiders een aardige bijverdienste. De gevangen snippen werden geslacht en als delicatessen verkocht.

 Na 1250 meter kom je bij een zevensprong met twee banken. Je neemt daar het voetpad, dat schuin naar links een heuvel opgaat. Op de driesprong links aanhouden, in de richting van een boerderij. Ga vervolgens rechtsaf. Je kruist een asfaltweg schuin naar links en volgt het voetpad, dat links van een parkeerplaats loopt. Bij het strandpaviljoen daal je het Mirnserklif af en ga je rechtsaf over de recreatieweide. Aan het einde de weide verlaten en ga via het trapje het klif weer op. Je volgt het voetpaadje landinwaarts en komt uit op een verharde weg. Het Zuiderzeepad gaat

hier linksaf maar je kruist de Munserdyk.

 (kp72->74) Volg bij P-20913 het fietspad richting Bakhuizen. Je wandelt langs P-20942, P-20943 (kp74->41) en komt bij P-23939 op het hoogste punt van Gaasterland (bijna 13 meter). Je vervolgt het fietspad. Ga bij P-20944 rechtdoor over de Rijsterdijk. Over de top van een heuvel neem je het karrespoor naar links, Wytlanspaed. Het pad gaat in Bakhuizen over in een verharde weg. Einde weg rechts en direct weer links, Teeuwes de Boerstraat. Direct na bocht naar rechts (kp41->60) linksaf, de Sint Odulphusstraat.

6. Bakhuizen

Bakhuizen heeft een overwegend rooms-katholieke bevolking, wat voor Friesland uitzonderlijk is. De Reformatie is aan dit dorp voorbijgegaan, vermoedelijk door de krachtige invloed van het klooster St. Odulphus bij Stavoren. Doordat het dorp tegen een heuvel gebouwd is, krijgt het landschap hier bijna zuid-limborgse trekken. Overigens liggen vrijwel alle dorpen in Gaasterland (een gaast is een licht bollende zandrug) op zo'n hoogte.

 Op een driesprong links aanhouden (Kp60->90), richting kerk. Na de kerk ga je rechtdoor, steek de Johannes Nagelhoutlaan over en ga de Koaiwei in. Na 600 m iets voor de boerderij bij slagboom linksaf, het graspad links van de sloot volgen. Het pad langs het water blijven volgen. Je passeert een waterplas en komt uit op de asfaltweg Skuniadyk. Rechtsaf en aan het einde van de weg weer rechtsaf. (***) Na 200 meter ga je op de splitsing rechtdoor (kp90->80), Wielydyk. Je komt weer op het Zuiderzeepad dat hier parallel loopt aan het Elfstedenpad.

 De weg brengt je weer aan de kust. Je volgt de Wielydyk. Waar de weg op de dijk loopt, kun je over de dijk heen aan de voet van de dijk lopen. Buitendijks ligt het vogelreservaat De Mokkebank (aan het begin van de dijkweg loopt een speciaal paadje naar de vogelobservatiehut "de Mok").

7. Waterwildreservaat

Vanaf de dijk heb je een mooi uitzicht op het 2000 ha grote waterwildreservaat. Vroeger viel de zandbank alleen droog bij eb, waarna de mokken (meeuwen) op de zandplaat hun voedsel kwamen halen. Na de afsluiting van de Zuiderzee viel de zandbank permanent droog. Het water werd zoeter en de bank raakte steeds meer begroeid. De meeuwen maakten plaats voor andere vogelsoorten. Nu is de Mokkebank internationaal van betekenis als rust- en ruiplaats voor veel vogelsoorten. Door de invloed van eerst zout en later zoet water is ook de flora op de Mokkebank bijzonder.

 Na een kleine 3 km bereik je Laaxum, het kleinste Zuiderzeehaventje. Voor het restaurant linksaf richting vissershaven. Bij haven rechtsaf richting bossage met meerdere bankjes. Loop naar de basalten oeverbescherming en ga rechts via overstapje het weiland in. Wandel langs het water en verlaat na ongeveer 1,5 km rechts het weiland. Op de dijk linksaf naar Roode Klif.

8. Roode Klif

Roode Klif is een 10 meter hoge keileembult, die los van

Gaasterland ligt. De naam is ontleend aan de rode kleur (geoxydeerd ijzer) van het keileem. Nu de invloed van de Zuiderzee verdwenen is, is er een einde gekomen aan de afslag en is de klif begroeid. Op de heuvel ligt een verzameling grote zwerfkeien, die door de gletsjers uit Scandinavië zijn meegevoerd. Op Roode Klif is een zwerfsteen als monument opgericht ter herdenking van de slag bij Warns in 1345. Nog ieder jaar wordt deze slag herdacht, waarbij het behoud van de Friese taal, cultuur en identiteit centraal staat. Verder lopend in de richting van Stavoren is het mogelijk dat je op een heldere dag Enkhuizen aan de overkant ziet liggen.

 Na afdaling Roode Klif verlaat je het fietspad en ga je de grasdijk op. Volg de kruin van de (Zuider)dijk, in de richting van Stavoren. Na een aantal overstapjes verlaat je ter hoogte van camping Sudermeer via een trap de dijk. Op de asfaltweg linksaf (kp60->61) en verderop over de Johan Frisosluis linksaf gaan en nog even de grasdijk volgen. Na een bocht naar rechts, voorbij de picknick plaats verlaat je de dijk. Bij het toiletgebouw na hekje linksaf de Voorstraat in. Ga aan het eind van het grachtje even naar rechts en houd daarna meteen links aan, de Smidstraat. Je loopt door tot de haven en gaat daar rechtdoor over een witte klapbrug. Daarna rechtsaf, de Stationsweg in. Na 50 meter ligt links het NS-station met daarachter de aanlegsteiger van de veerboot naar Enkhuizen.

9. Stavoren

Stavoren is bekend geworden door het vrouwtje, dat door haar hoogmoedige gedrag veel onheil over het stadje heeft gebracht. Stavoren is nu een bescheiden havenplaats met amper duizend inwoners. Het stadje kent echter een lange en rijke geschiedenis.

Genoten?

Schrijf een review!

www.wandelnet.nl/wandelroute/1067/Gaasterland-%2528dag-1%2529/review

Alle gegevens in deze folder gelden onder voorbehoud van wijzigingen en eventuele drukfouten. De route en de beschrijving van deze OV-stapper werden met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Stichting Wandelnet aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade die wandelaars op enigerlei wijze zouden kunnen ondervinden door gebruik te maken van deze routebeschrijving en/of kaart of door het wandelen van de route. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, publicatie op internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Wandelnet.

Rev: 10-2-2023